

BESTUURSVERSLAG TRYATER 2020

**TRYATER
OOSTERSINGEL 70
8921 GB LEEUWARDEN**

Inhoud

3	Voorwoord
3	Doelstelling
4	DEEL 1: INHOUDELIJK
5	Samenvatting
7	Voorstellingen en projecten
7	Volwassenen
12	Kinderen en jongeren
16	Reprises
18	Coproducties
24	Tryater rûnom - een greep uit de activiteiten
26	Nieuwe makers en talentontwikkeling
27	Educatie
27	Primair onderwijs
28	Voortgezet onderwijs
29	Internationaal
30	Overzicht van voorstellingen en projecten
31	Toelichting op regionale spreiding bij producties en opvoering
32	DEEL 2 ZAKELIJK
33	Exploitatieresultaat
35	Financiële positie
37	Fairpractice code
38	Nieuw en divers samengesteld publiek
40	Code diversiteit en inclusie
41	DEEL 3 BESTUUR, RAAD VAN TOEZICHT EN GOVERNANCE
42	Bestuur (directie)
42	Raad van toezicht
43	Governance code cultuur

Voorwoord

Het slotakkoord van de beleidsperiode 2017-2020 bleek totaal anders dan we ons hadden voorgesteld. Niemand in onze sector was op een dergelijke pandemie voorbereid. Niemand wist dat we in 2020 van de ene op de andere dag niet meer fysiek samen zouden kunnen komen. Niet in de theaterzaal, niet in de repetitieruimte en niet op kantoor. Niet met ons publiek.

Ook voor Tryater was 2020 een uitdagend jaar. Voor Ira Judkovskaja zou dit niet het gedroomde afscheid worden. Voor Tatiana Pratley was dit geen ideale start als artistiek directeur. Toch hadden we nauwelijks tijd om daarbij stil te staan. We handelden van week tot week. De vraag die ons vanaf maart bezighield was: hoe kunnen we – ondanks alle beperkingen - toch contact blijven maken, met elkaar en ons publiek? Hoe vertellen we de verhalen die verteld moeten worden? Juist nu?

In 2020 plukten we de vruchten van de flexibiliteit die we in de jaren ervoor hadden opgebouwd. Als gezelschap ligt onze focus al lange tijd op het brengen van theater naar ons publiek, in plaats van andersom. Dankzij die manier van werken bleek er heel veel mogelijk. We konden blijven ontwikkelen, produceren en spelen voor ons publiek. De reacties waren veelal dankbaar. Want iedereen heeft in deze eentonige tijd behoefte aan poëzie, verbeelding en verbinding.

Namens de directie van Stichting Fryske Toaniel Stifting Tryater,
Leeuwarden, 26 maart

Mevrouw T.J.S. Pratley
Artistie directeur

De Heer V.L. Fit
Zakelijk directeur

Doelstelling Tryater

De Stifting hat as doel profesjoneel teater te meitsjen foar folwoeksenen yn de Fryske taal, en foar jongeren en jeugd yn de Fryske en Nederlânske taal. Dêr folgje fjouwer haaddoelstellingen út:

1. Tryater ûntwikkelet en spilet teater foar sawol jeugd, jongeren as folwoeksenen.
2. Tryater leveret in bydrage oan in ynspirearjend kultureel klimaat yn de provinsje.
3. Tryater biedt mooglikheden foar talintûntwikkeling.
4. Tryater biedt in edukatyf programma om har foarstellingen foar jeugd en jongeren hinne en somtiden foar folwoeksenen.

De stichting heeft als doel professioneel theater te maken voor volwassenen in de Friese taal, en voor jongeren en jeugd in de Friese en de Nederlandse taal. Daar volgen vier hoofddoelstellingen uit:

1. Tryater ontwikkelt en speelt theater voor zowel jeugd, jongeren als volwassenen.
2. Tryater levert een bijdrage aan een inspirerend cultureel klimaat in de provincie.
3. Tryater biedt mogelijkheden voor talentontwikkeling.
4. Tryater biedt een educatief programma rond haar voorstellingen voor jeugd en jongeren en soms voor volwassenen.

Deel I: Inhoudelijk

Samenvatting

Tryater nam zich in het beleidsplan 2017-2020 voor om in 2020 een reisvoorstelling, een grootgemonteerde locatievoorstelling, twee jeugdvoorstellingen voor 4+ en 8+ en een jongerenvoorstelling te produceren. Ook wilden we een Satellyt ondersteunen, een programma voor Oerol tot stand brengen en vier Sneak Previews (of onderzoek presentaties) houden. Het merendeel van deze voornemens is gerealiseerd, hetzij in aangepaste vorm. NB In tegenstelling tot de begroting zijn bij de verantwoording de sneak previews niet als producties meegeteld, maar als overige activiteiten. Hierdoor is het gerealiseerde aantal producties lager dan het voorgenomen aantal.

De reisvoorstelling *Vader en Zoon* werd uitgesteld tot 2021, omdat de afstandsmaatregel in de dorpshuizen tot te magere publieksaantallen zou leiden. Ook waren we bezorgd of het oudere publiek zich in deze context comfortabel zou voelen. Tevens waren er gezondheidsrisico's voor de makers. In 2020 is al wel een script ontwikkeld en een start gemaakt met de repetities.

In plaats van *Vader en Zoon* ontwikkelden we een extra project: *It Celok fan Fryslân*, een theatrale wandeling door tien Friese dorpen. Het concept kwam voort uit de actualiteit en werd Coronaproof ontwikkeld. Bij het project waren veel vaste en freelancemedewerkers betrokken, waardoor we als werkgever aan een groot deel van onze mensen werk konden bieden.

De beoogde grootgemonteerde locatievoorstelling *1000&1 Nacht* – die Ira Judkovskaja's ode aan het theater zou moeten worden – werd de eerste volledig digitale voorstelling van Tryater ooit. *1000&1 Nacht* was onderdeel van *Het Imaginaire Eiland*. Zo was Tryater toch zichtbaar op Oerol, zoals voorgenomen.

De jeugdvoorstelling *Dit Wie it Waar Wer (8+, nieuw)* kende minder speelbeurten dan beoogd maar *Breidzje (4+, reprise)* speelde vaker omdat per speelbeurt minder kinderen konden worden bereikt. *Dit Wie it Waar Wer* is begin 2021 hernomen in het Nederlands en gaat in 2022 opnieuw op tournee. De jongerenvoorstelling *Jonges* kende een gunstige timing en kon zonder al te veel aanpassingen spelen in middelbare schoolklassen. De voorstelling was succesvol en wordt in 2021 hernomen in het Fries en het Nederlands.

Tryater heeft Satellyt Illustere Figuren ondersteund bij de ontwikkeling van de voorstelling *Outsourcing, of de kunst van het uitbesteden*. Uit het onderzoeks- en repetitieproces volgde een kleine presentatie. Het voorgenomen aantal Sneak Previews is niet gehaald.

In het najaar is een Sneak Preview georganiseerd voor de voorstelling *Nacht*, die in april 2021 in première gaat. *Nacht* zou zich afspelen in de Klanderij, een parkeergarage in de binnenstad van Leeuwarden. Tijdens de Sneak Preview werden verschillende technische en logistieke aspecten van de voorstelling getest met een klein live publiek.

Screenshot 1000&1 nacht

Naast deze Sneak Preview vonden twee vooronderzoeken plaats voor voorstellingen die in 2021 in première gaan. Aukje Schaafsma en Karel Hermans interviewden hulpsinterklazen voor hun installatie *Het Sinterklazenlabyrint* en Karlijn Kistemaker bezocht kleuterklassen voor de voorstelling *Sûkerswiet*.

Naast de geplande projecten voerden we in 2020 extra activiteiten uit, gericht op (persoonlijke) verbinding met bestaand en nieuw publiek. Voorbeelden hiervan zijn de Verhalenverbinding, *Cliffhangerje en Raze en Skriuwe*. Binnen deze projecten zochten we naar manieren om - zonder podium - verhalen te blijven vertellen. Offline, omdat er al zoveel via een scherm gaat in deze tijd.

Voorstellingen en projecten Volwassenen

Trije susters

- Reisvoorstelling/livestream
- Speelperiode: 28 februari t/m 4 april 2020
- **Credits:**
Regie: Ira Judkovskaja
Spel: Sjoerd Blom, Romke Gabe Draaijer,
Raymond Muller, Eline de Vries en Brecht Wassenaar.

Na de experimentele voorstelling Iedereen is een Prutser in 2017 wilden vijf jonge acteurs/theatermakers - die intern bij Tryater zijn opgeleid - nog eens samen onderzoek doen onder regie van Ira Judkovskaja. Vanuit de vraag "Wat heeft Tjechov ons 118 jaar later te vertellen?" maakte de groep al spelend een persoonlijke verbinding met de toneelklassieker *'Drie Zusters'*. Een vastomlijnde voorstelling, maar een voortdurend theateraal onderzoek, met het publiek als deelgenoot. In deze transparante stijl mag er iets verkeerd lopen. Je mag falen, je mag prutsen. Als de draad maar weer wordt opgepakt.

De voorstelling was te zien in cafés: plekken met dezelfde functie als de schouwburgen in de tijd van Tsjechov. Plaatsen om elkaar te ontmoeten, naar elkaar te kijken en gezamenlijk iets te beleven.

Vanwege de lockdown konden er slechts drie fysieke voorstellingen worden gespeeld. De rest van de speelperiode gaven de acteurs 'prutsessies' op Facebook, variërend van persoonlijke bespiegelingen aan de hand van de tekst tot de complete voorstelling via zoom.

In 2021 wordt de voorstelling hernomen in Friese theetuinen - in de open lucht.

Friesch Dagblad

'Niet alleen de drie zusters denken na over hun betekenis in het leven van anderen, maar ze trekken ook expliciet existentiële conclusies in deze 'Trije Susters'. Onder andere dat we het levensgeluk wellicht dichterbij moeten zoeken, in plaats van ver weg. Een simpel biertje in een kroeg dat verbindt, uitnodigt en tot vreugde stemt, is daarom een perfecte setting voor een voorstelling die er toe doet.' – Wiggele Wouda

Trije susters (foto's: Moon Saris)
boven: Raymond Muller
onder: Brecht Wassenaar

1000&1 Nacht

- Live theaterregistratie
- **Speelperiode:** 26 mei t/m 19 juni 2020
- **Credits:**
 - Concept en Regie:** Ira Judkovskaja
 - Dramaturgisch advies:** Peter Sijbenga
 - Tekst:** Romke Toering, Peter Sijbenga, Peter van de Witte, Eelco Venema, Raymond Muller en Ira Judkovskaja
 - Spel:** Beppe Costa, Aly Bruinsma, Jochem Stavenuiter, Marjolein Ley, Tijs Huys, Romke Cabe Draaijer, Brecht Wassenaar en Dimithri Postma
 - Muziek:** Beppe Costa
 - Vormgeving:** Elze van den Akker
 - Kostuums:** Linda Eijssen
 - Lichtontwerp:** Koos de Vries
 - Regie-assistent:** Eline de Vries
 - Voorstellingsleider:** Aart Laferte

Deze afscheidsvoorstelling van artistiek directeur Ira Judkovskaja zou een ode aan theater worden. Een grootschalige locatievoorstelling waarin de kracht van verhalen en de rijkdom van theater als kunstvorm gevierd zou worden. Vanwege de lockdown konden de repetities echter niet in ons gebouw van start gaan. Er werd digitaal gerepeteerd, aanvankelijk in de hoop de voorstelling alsnog op locatie te kunnen spelen. Toen dat geen haalbare kaart bleek, is het artistiek team de mogelijkheden van Zoom als voorstellingslocatie gaan onderzoeken.

Een maakproces is altijd een ontdekkingstocht met als uitgangspunt: wat is theater wat maakt een handeling of een vertelling theatraal? Die vragen leken extra urgent in de digitale omgeving. In vijf afleveringen werden vertellingen gebracht van Sheherazade, de vrouw die elke avond aan de dood ontsnapt door een verhaal te vertellen aan de Koning. Hij leeft zijn verdriet al heel lang uit in moordzucht. Zij brengt hem steeds dichterbij medemenselijkheid. Het online avontuur bevatte uiteindelijk alles wat theater tot theater maakt: live spel, vormgeving en muziek, elke avond anders, betovering, speelsheid en intensiteit. Ira Judkovskaja: *'1000&1 Nacht* werd zo een ode aan onze veerkracht als makers, verbeelding en de verbindende kracht van het vertellen van verhalen. Ik kijk met liefde en trots terug op deze periode en voorstelling'.

LC

'Ira is de Russyske Pipi: sterk, stoer, net bang, grutte bek, nijsgjirrich en gul.'

- Elisabeth Post

Theaterkrant

'1000&1Nacht is mysterieus, speels en sfeervol, en is door het smeuiġe, suggestieve spel en de inventieve visuele en auditieve scenografie, een genot om naar te kijken.'

- Sander Janssen

It gelok fan Fryslân

- Reisvoorstelling
- **Speelperiode:** 29 augustus t/m 11 oktober 2020 (première: Marsum)
- **Credits:**
 - Concept:** Tatiana Pratley, Aukje Schaafsma, Karel Hermans
 - Tekst:** de mienskip, Sytse Jansma (gedicht)
 - Stem:** Nynke Heeg
 - Regie:** Brecht Wassenaar (Marsum), Ekko de Bakker (Jorwert), Raymond Muller (Koarnjum), Willy van Assen (Feanwâlden), Trieneke Verbeek (Wommels), Sjoerd Blom (Eastermar), Romke Caba Draaijer (Wikel), Janneke de Haan (Reduzum), Eline de Vries (Kollum), Tamara Schoppert (Winaam)
 - Muziek:** Peter Sijbenga
 - Scenografie:** Eva Koopmans
 - Met dank aan:** Fries Sociaal Planbureau

Tijdens de lockdown in het voorjaar ontstond het idee om een Coronaproof productie te ontwikkelen die direct na de zomerstop gespeeld zou kunnen worden. Tatiana Pratley wilde een hoopvolle en verbindende live-ervaring dichtbij huis brengen en mensen met andere ogen naar hun eigen omgeving laten kijken. Zowel in de ontwikkelings- als uitvoeringsfase wilde zij zoveel mogelijk mensen betrekken in heel Friesland. Samen met Karel Hermans en Aukje Schaafsma ontwikkelde ze het concept voor een audiowandeling door 10 Friese dorpen.

In de zomer van 2020 vroegen we aan inwoners van Fryslân wat hen gelukkig maakt. Volgens het CBS zijn zij de gelukkigste mensen van Nederland. Waar komt dat door? Waaruit bestaat hun geluk? Dichter Sytse Jansma heeft de antwoorden die we van jong en oud kregen verwerkt tot een geluksgedicht.

In de deelnemende dorpen werden unieke wandelroutes gemaakt. Want het geluk van Eastermar is anders dan het geluk van Jorwert of Wyckel. Het publiek volgde een gele draad die door het dorp liep, langs bijzondere plekken en objecten. Met in het oor het geluksgedicht. Zo werd It Celok fan Fryslân een individuele, verrassende, poëtische en visuele confrontatie met geluk.

Tatiana Pratley: 'In de uitvoering betrokken we intensief een grote groep vrijwilligers per dorp. Zo werd het project echt van de hele community. We zijn blij met deze betrokkenheid. Het was prachtig dat het lukte om in Corona-tijd een live-beleving te realiseren over geluk in je eigen omgeving.'

Vanwege de Corona-maatregelen die strenger werden gedurende de tour hebben we drie plaatsen nog niet aan kunnen doen. Deze en twee extra speelbeurten zijn verplaatst naar het voorjaar van 2021.

De Moanne

'In al zijn eenvoud weet It Celok fan Fryslân de toeschouwer absoluut te beroeren. Het luisteren naar de stroom van humoristische, diepzinnige en soms ontroerende geluksbelevingen, heeft een haast louterend effect.' - Marit de Weerd

LC

'It gelok fan Fryslân is een fraaie samensmelting van locatietheater en een gemeenschap die trots is op het dorp. Pratley en haar team zijn erin geslaagd die twee aan elkaar te verbinden.' - Elisabeth Post

It gelok fan Fryslân (foto's: Lucas Kemper)

Kinderen en jongeren

Dit wie it waar wer

- Jeugdvoorstelling 8+
- **Speelperiode:** 2 t/m 20 maart 2020
- **Credits:**
 - Concept en Regie:** Karlijn Kistemaker
 - Tekst:** Peter Sijbenga
 - Muziek:** Keez Croenteman
 - Spel:** Eva Meijering, Theun Plantinga, Peter Sijbenga
 - Scenografie:** Calle de Hoog
 - Dramaturgie:** Nina Thunnissen
 - Set construction:** Buurtsuper decor / Robin Hooijboer

Dit wie it waar wer is het zonnige televisieprogramma van Frieslands bekendste weervrouw Paulette Ietsema. De kijkcijfers van haar weershow zijn nog nooit tot onder het vriespunt gedaald, want wat Paulette zegt klopt altijd. Met passie presenteert Paulette wat voor weer het is. Nóóit wat voor weer het wordt. Want volgens haar is het weer veel te onvoorspelbaar geworden. Haar collega, weerkundige Cosmo, wil juist wél voorspellingen doen. Hij maakt zich zorgen om het grillige weer van de laatste tijd en wil onderzoeken waardoor dat komt. Weet zijn gloednieuwe, zelfgebouwde weermeter het antwoord?

Regisseur Karlijn Kistemaker: "Artistiek gezien wilden we een groot thema als klimaatverandering op een speelse manier toegankelijk maken voor kinderen. Het geklungel van volwassenen die eigenlijk niet weten hoe ze met dit soort problemen moeten omgaan en ook nogal hardleers zijn. Tijdens ons vooronderzoek op scholen vertelden kinderen honderduit over dit thema. Zoals ouders die tandenpoetsen met de kraan open. Ik ben blij dat we van *DW/WW* een wervelende weershow vol zintuiglijke weerelementen hebben kunnen maken".

De tournee van deze voorstelling moest in het voorjaar worden stopgezet vanwege Corona. In 2021 is de voorstelling hernomen in het Nederlands, maar door de lockdown kon er ook nu niet gespeeld worden. In 2022 doen we een nieuwe poging, in theaters, gymzalen en op landelijke jeugdfestivals, om nog zoveel mogelijk scholen en kinderen te bereiken.

*Dit wie it waar wer (foto's: Knelis)
boven en onder: Eva Meijering en Theun Plantinga*

Jonges

- Jeugdvoorstelling 14+
- **Speeldata:** 19 oktober t/m 11 december 2020
- **Credits:**
 - Tekst:** Maaïke Bergstra
 - Regie:** Wieke ten Cate
 - Spel:** Lourens van den Akker en Denzel Goudmijn
 - Scenografie:** Eva Koopmans
 - Muziek:** Mats Voshol
 - Educatie:** Jannie van der Veen en Sytse Jansma
 - En verder gespreksleider nagesprek:** Sjoerd Blom, Carlijn Wagendorp en Jannie van der Veen

Uit gesprekken die regisseuse Wieke Ten Cate met Friese jongeren voerde bleek dat homoseksualiteit nog steeds een ongemakkelijk en weinig besproken onderwerp is. 'Je kunt het wel zijn, maar dan hoef je het toch niet te zeggen?' *Jonges* vertelt het verhaal van Fedde die worstelt met zijn geaardheid, het gezin waar hij uitkomt en de ongeschreven regels van de Friese dorpscultuur waarin hij opgroeit. Fedde voelt zich in veel opzichten anders dan zijn omgeving, maar doet poging na poging om erbij te horen. Met tegenzin gaat hij met zijn vrienden naar de kroeg om meiden te spotten. Waarom lukt het hem niet zichzelf te zijn in zijn vriendengroep?

De voorstelling *Jonges* heeft een succesvolle tour gespeeld op middelbare scholen. Wieke ten Cate maakte van *Jonges* een directe, rauwe theaterervaring in de klas. Ons belangrijkste doel als gezelschap was om een VO-voorstelling te realiseren die écht aansluit bij de belevingswereld van de jongeren, of ze nu havo, vwo of vmbo-onderwijs volgen. Bovendien wilden we alle leerlingen de gelegenheid geven openlijk te kunnen praten over hun ervaringen. Daarom kozen we voor een nagesprek dat onlosmakelijk verbonden was met de voorstelling. Niet optioneel, inclusief en in de sfeer van de voorstelling zelf.

Via evaluatieformulieren hebben we directe feedback gekregen op de voorstelling én het nagesprek. Hoofd educatie Jannie van der Veen: "Bijzonder is dat we alleen maar positieve reacties hebben gehad. We vroegen de voorstelling een cijfer te geven en de cijfers die we kregen waren zevens, achten en veel negens."

LC

'Stilte tijdens zoen Fedde en Lars.' -Elisabeth Post

*Jonges (foto's: Ruben van Vliet)
boven en onder: Lourens van den Akker en Denzel Goudmijn*

Reprise

Breidzje

- Jeugdvoorstelling 4+
- **Speelperiode:** 28 september 2020 t/m 11 november 2020
- **Credits:**
Concept en Regie: Ira Judkovskaja
Regie: Tamara Schoppert
Spel: Brecht Wassenaar, Romke Gabe Draaijer
Vormgeving: Elze van den Akker
Techniek: Jan Bruinsma
En verder: Annie Buma-Froentjes en Els Fongers
Met dank aan: Breicafé De Steek

De kleutervoorstelling *Breidzje* gaat over verwondering. Over groeien en groter worden. Over nadenken over later en terugkijken op hoe het eerst was. Leren, zelf uitvinden, veranderen. Volg je eigen wollen draad en kijk waar je uitkomt. Heel lang geleden ergens op een plek in de wereld, geloofden de mensen dat het leven als een wollen draad was. Stel je eens voor dat dat waar zou zijn, wat kun je dan met die draad? Kun je er dan een mooie trui van breien?

De voorstelling heeft twee speelperiodes gekend en liep in de tweede speelperiode tegen de beperkende maatregelen rondom Covid-19 aan. In de gevallen dat de school geen voorstelling op de school aandurfde hebben we in plaats daarvan een theaterworkshop in de klas aangeboden, gegeven door een acteur van *Breidzje*. In 2020 is nieuw lesmateriaal bij de voorstelling ontwikkeld, in de lijn van ons huidige educatiebeleid: fysiek materiaal dat zichtbaar in de klas aanwezig is en uitnodigt tot experiment en onderzoek. Het nieuwe lesmateriaal is met plezier gebruikt door leerkrachten en leerlingen.

LC

'Behalve echt komisch is Breidzje ook erg ontroerend' – Kirsten van Santen

Breidzje (foto's: Moon Saris)
boven: Brecht Wassenaar
onder: Brecht Wassenaar en Romke Gabe Draaijer

Coproducties

Kamaloka – HOMSK

- Theaterperformance
- **Speelperiode:** 24 t/m 26 september en 11 t/m 12 december 2020
- **Credits:**
 - Concept en spel:** Eelco Venema en Marjolein Ley
 - Eindregie:** Hendrik Aerts.
 - Decor:** Bouke Groen
 - Muziek:** BlackboxRed (Eva van Netten en Stefan Woudstra)
 - Kostuum design:** Jessica van Halteren
 - Beeld:** Heleen Haijtema
 - Lichtontwerp:** Koos de Vries
 - Techniek:** Jelle van Abbema
 - Productie:** Kirsten Sterker

Twee mensen hebben zichzelf buitengesloten van de wereld. Waarom? Omdat de wereld gek is geworden. Of zij. Of allebei. Hoe dan ook, in hun stervende wereld is alles in elk geval overzichtelijk. Een muur is een muur en twee maal twee is vier. Maar toch sijpelen er altijd weer nieuwe gedachten, nieuwe ideeën door de voegen en kieren van hun muren. Sommige angstig, andere magistraal en bevrijdend. Ze verliezen zich in schijnbaar eindeloze bespiegelingen, tomeloze tirades, rondtollende gedachten en altijd weer die ene vraag: ben ik gek, of zijn de anderen dat?

Eelco Venema: "We wilden het publiek een intense beleving bieden zonder begin of eind en het publiek laten nadenken over de vraag: Wat (of wie) is nou eigenlijk gek? Intens werd het inderdaad. Scherpe teksten (één lange monoloog van Ley), dreigende muziek van Blackboxred en een monumentaal decor (als een soort sarcofaag) droegen bij aan die intense beleving"

Kamaloka ging in september 2020 in een corona-proof versie in première in de oude melkfabriek in Burgum, waar het drie officiële voorstellingen heeft kunnen spelen. De geplande voorstellingen in de Lawei (Drachten) en op Explore the North (Leeuwarden) gingen niet door vanwege de Coronamaatregelen. Deze zijn voorlopig uitgesteld. Naast de performance is er geëxperimenteerd met randprogramma in de vorm van 'het museum van de waanzin'. Onder andere fotografe en kunstenaar Heleen Haijtema en lichtontwerper Koos de Vries gaven in dit museum invulling aan de voorstellingsthematiek.

FD

'Kamaloka is een beleving, een ervaring die je moet ondergaan. Ze kietelt je, stelt je zelden gerust en raakt zo nu en dan een snaar van herkenning. Mooi beeld en knappe homerische tekstbehandeling' –Wiggele Wouda

Theaterkrant

'Deze waanzinaria is geschreven door Venema en Ley zelf, op basis van hun ervaringen met het schemergebied tussen slapen en wakker worden. Regisseur Hendrik Aerts heeft dat ruwe materiaal voorbeeldig geordend, met soepele overgangen en op de juiste momenten een krachtig lied.' – Luuk Verpaalen

Kamaloka (foto's: Lucas Kemper)
boven en onder Eelco Venema en Marjolein Ley

Outsourcing, of de kunst van het uitbesteden – Illustere Figuren

- Zaalvoorstelling
- **Speelperiode:** 11 en 12 december 2020
- **Credits:**
Concept en spel: Zen Roorda, Tim Verbeek, Joeso Peters, Raymond Muller
Script: Raja en haar team van GetFriday
Creatief producent: Joran de Boer
Publiciteit: Loes Nuijten
Posterbeeld: Anne Caesar van Wieren
Fotobeeld: Froukje de Jong

Illustere Figuren vraagt zich af hoe uitbesteden samengaat met kunst. Wat is hun rol als kunstenaar wanneer het artistiek proces wordt uitbesteed aan mensen aan de andere kant van de wereld? Daarom hebben zij hun creatief proces uitbesteed. Te beginnen met het script. Raja van het Indiase bedrijf GetFriday schreef in 2020 een proefversie van het script. Inclusief lichtplan, muziek en handelingen voor de acteurs.

Het script gaat over het theaterbedrijf 'Illustere Figuren', dat door een pandemie steeds minder middelen heeft en uiteindelijk zijn werk gaat uitbesteden aan GetFriday. De toegestuurde stukken voldoen telkens niet aan de kwaliteitseisen, waardoor Illustere Figuren klanten blijft verliezen en bijna failliet gaat. Dan ontdekt het collectief dat GetFriday hiermee een doel heeft. Het Indiase team wil Illustere Figuren het inzicht geven dat ze het in zich hebben om het zelf te doen.

In december is een theatrale presentatie gehouden op basis van de proefversie van het script van GetFriday. In het Engels, omdat Illustere Figuren niet voorbij wilde gaan aan de oorspronkelijk geschreven tekst en de vreemde grammatica van GetFriday. De uiteindelijke voorstelling wordt een combinatie van het script en de reflectie van de makers van Illustere Figuren op het uitbestedingsproces.

De Onverwoestbaren – Club Nel / Anna Raadsveld

- Zaalvoorstelling
- **Speelperiode:** 22 t/m 25 januari en 14 augustus 2020
- **Credits:**
Concept en tekst: Anna Raadsveld
Spel: Anna Raadsveld
Muziek: Mats Voshol
Productie: Club Nel

De Onverwoestbaren vertelt de verhalen van een ondoorgroendelijke familie door de ogen van verschillende familieleden, allen gespeeld door actrice Anna Raadsveld. Alle karakters worstelen met het leven, zoeken vaste bodem, houvast en betekenis in hun noodlot, maar weten zich tegelijk te sterken met een enorme vitaliteit, kracht en humor.

Anna Raadsveld: “*De Onverwoestbaren* was de eerste theatertekst die ik schreef. Ik wilde een tekst schrijven die tegelijkertijd een compositie zou zijn voor muziek. Ik was op zoek naar de muzikaliteit van de taal en specifiek die van het snekers dialect. Met componist en muzikant Mats Voshol ben ik tot een muzikale theatervoorstelling gekomen die op veel belangstelling en positieve reacties kon rekenen. Daar ben ik dankbaar voor”

De voorstelling kende try-outs bij Tryater en een première in theater Sneek. Daarna heeft *De Onverwoestbaren* op *Explore the North* gespeeld (Westerkerk Leeuwarden). Voor 2021 stond een tour gepland (oa in Rotterdam, Enschede, Drachten, Franeker) die niet door kan gaan. Ter vervanging wordt de registratie aan een theater verkocht.

LC

‘Een jonge actrice die met zoveel passie haar eigen teksten speelt, daar maak je een diepe buiging voor.’ – Gooitsen Eenling

IK...eh ik - Het Houten Huis en Nordland Visual Theatre

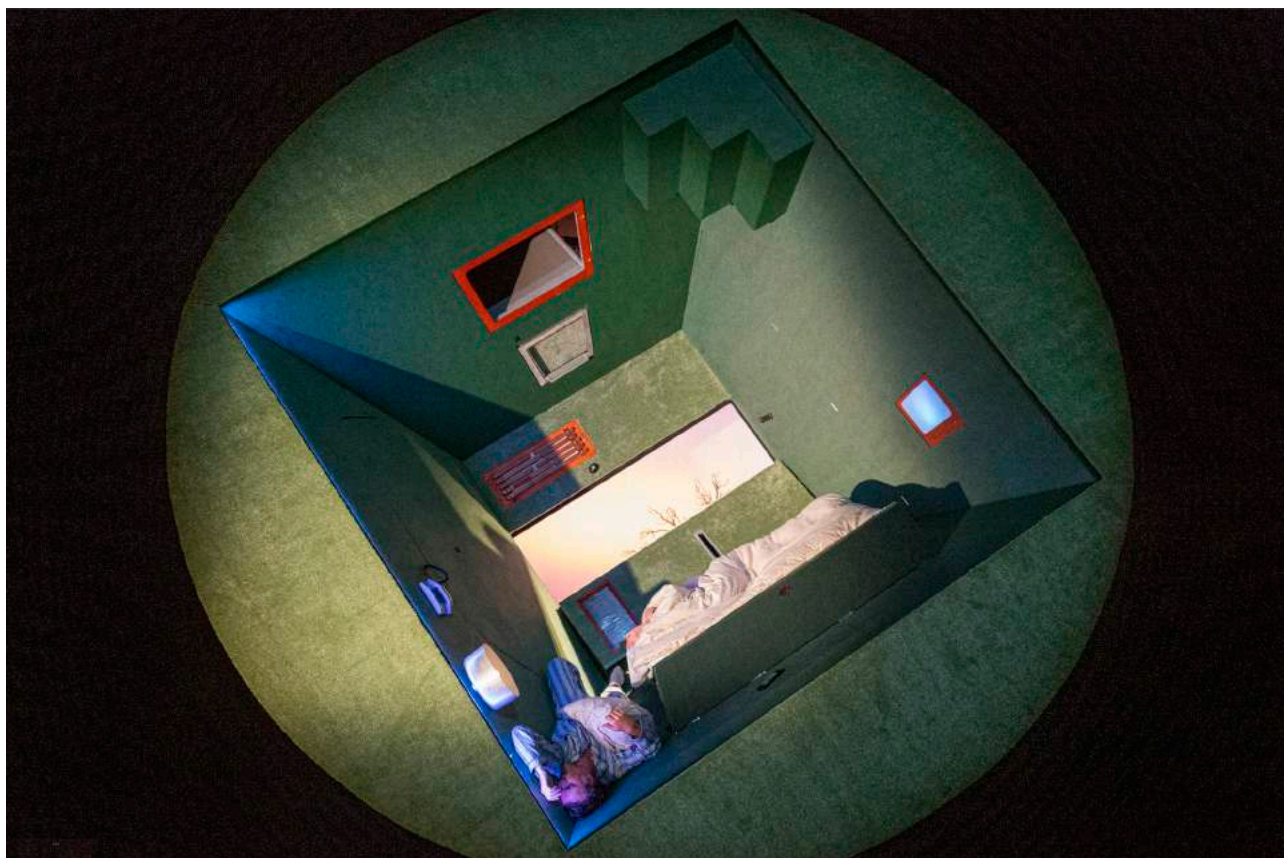
- Jeugdvoorstelling 6+
- **Speelperiode:** 3 november 2020
- **Credits:**
 - Regie & script:** Elien van den Hoek
 - Muzikale compositie & spel:** Martin Franke
 - Decorontwerp & bouw:** Douwe Hibma
 - Rekwisieten & decor afwerking:** Marlies Schot
 - Kostuums, vissen & pop:** Freja Roelofs i.s.m. André Kok
 - Lichtontwerp:** Desirée van Gelderen
 - Regie assistent:** Zoscha van Erkel
 - Dramaturgie:** Preben Faye-Schøll, Loes van der Pliigt, David van Griethuysen, Maarten Smit
 - Techniek:** Tjarko van Heese, Gerrit Schilp, Tomas van Schelven, Roy Vermeer
 - Backstage & spel:** Daan Hamel (stage)
 - Magisch advies:** Woedy Woet
 - Advies:** Het Houten Huis team
 - Producenten:** Het Houten Huis & Nordland Visual Theatre i.s.m. Tryater

Samen met Het Houten Huis en PeerGrouP willen we ons in de komende beleidsperiode gezamenlijk sterker profileren met kwalitatief hoogwaardig kinderen- en jongerentheater. Doel is onder meer om een groter afzetgebied te realiseren voor onze voorstellingen. Om de samenwerking met Het Houten Huis in te luiden werkten we organisatorisch mee aan de productie *Ik... eh ik*. Leerlingen van een VO-school waarmee Tryater intensief samenwerkt hebben de voorstelling in ons gebouw bezocht. Ook heeft onze educatieafdeling een workshop op de school en nagesprek bij de voorstelling geleid. Aanvankelijk was er een groter publiek gepland voor de voorstelling, maar vanwege de maatregelen rondom Corona was het niet mogelijk om het voltallige publiek te ontvangen.

Volkskrant

'Een feit: Hoe je je ook voelt, na Ik... eh ik van het Houten huis voel je je beter.'

– Vincent Kouters

*IK...eh ik (foto's: Moon Saris)
boven: Daan Hamel*

Tryater Rûnom - een greep uit de activiteiten

Cliffhangerje

- Randprogramma
- Juni 2020

Bij de online-voorstelling *1000&1 Nacht* is een schrijfavontuur ontwikkeld met 16 deelnemende schrijvers. In de geest van de sprookjesachtige vertellingen van *1000&1 Nacht* hebben zij via de post verhalen naar elkaar 'ge-cliffhangerd'. Elke schrijver schreef een verhaal - met ouderwetse pen en papier - voor de volgende schrijver. In welke moedertaal hij of zij maar wilde. Want hoofdreezen naar andere culturen en verre landen kan altijd, lockdown of niet.

Er zijn drie reeksen van vijf verhalen ontwikkeld, die via een QR-code beluisterd konden worden in de buitenlucht, op wandelpaden aan de randen van literatuurstad Leeuwarden. De deelnemende schrijvers hebben het project als waardevol ervaren, zeker omdat het schrijven met pen en papier gezond tegenwicht bood in een periode waarin alles gedigitaliseerd was (voorstellingen, repetities, vergaderingen). De workshop was uniek bij deze voorstelling, maar activiteiten met betrekking tot creatief schrijven krijgen een vervolg in een nieuwe reeks Tryater Rûnom Taal vanaf 2021.

Verhalenverbinding

- Randprogramma
- April en mei 2020

Omdat we geen verhalen op het podium konden vertellen, zochten we een andere plek om verhalen te vertellen. Denk je eens in: de telefoon gaat... en ineens word je meegenomen naar het verre oosten, de wereld van prinsen, koningen en hofdames. Je hoort een sprookje, mythe of sage. Een intiem moment van tussen de 5 en 10 minuten, even wegdromen en door fantaseren op de rijkdom die verhalen ons geven. Als het verhaal is afgelopen, wordt de verbinding verbroken.

Mensen konden zichzelf opgeven voor de verhalenverbinding, maar ook een verhaal cadeau doen aan een ander. Van beide mogelijkheden is volop gebruik gemaakt. Het concept werd uitgevoerd door een groep spelers en medewerkers van Tryater en unaniem enthousiast ontvangen door de luisteraars: 'wat een geweldig initiatief. Dit zijn echt van die momenten die in je hoofd blijven zitten. Waar je later op terugkijkt omdat ze zo bijzonder waren'. De verhalen stonden centraal, maar aan het einde werd er vaak ook nog wel een praatje gemaakt. Actrice Eline de Vries: 'laatst had ik een man aan de telefoon en die zei: dit verhaal gaat echt over mij! Toen kreeg ik een klein levensverhaal te horen.'

Raze en Skriuwe

- Expositie foyer
- Januari t/m mei 2020

Als je steeds maar het gevoel krijgt dat niemand je hoort en niemand je ziet, t erwijl je zo je best doet om erbij te horen, hoe houd je je dan staande..? Zes schrijvers en zes vertellers zijn met die vraag op onderzoek uitgegaan naar a anleiding van de theatervoorstelling Raze om protters (2019), een voorstelling over mensen die op één of andere manier buiten de maatschappij lijken te staan en dikwijls gehoord noch gezien worden.

De schrijvers gingen het gesprek aan met mensen die hier ervaring mee hebben en onderzochten hoe deze verhalen verteld konden worden; waar zit de passie en waar de pijn? Kunnen gedachtes en wat er letterlijk gezegd wordt ook samen in een monoloog? Mag het fictief worden of moet het zo dicht mogelijk bij de waarheid blijven? Welk idioom gebruikt de geïnterviewde?

Daarnaast hebben twaalf fotografen van De Fotofabryk uit Leeuwarden zich laten inspireren door deze openhartige verhalen. De combinatie van deze poëtische, associatieve foto's met oprechte verhalen zorgde voor een reeks indringende portretten van mensen in onze samenleving. De tentoonstelling was in de foyer te zien.

Nieuwe makers en talentontwikkeling

Tryater zet zich in voor de ontwikkeling en begeleiding van de professionele theaterpraktijk in Fryslân. We willen een wezenlijke bijdrage leveren aan een vitaal en duurzaam cultureel klimaat in Fryslân en de noordelijke regio. Talentontwikkeling is daar een belangrijk onderdeel van.

Ook de afgelopen vier jaar hebben we een nieuwe generatie professioneel opgeleide Friese makers en spelers aangetrokken en begeleid in hun artistieke ontwikkeling. Met succes: deze nieuwe generatie staat nu zelf aan het roer. Tatiana Pratley trad in 2020 aan als artistiek directeur en is al sinds 2012 aan Tryater verbonden, eerst als jonge maker en in de laatste kunstenplanperiode als huisregisseur. Zij werkte in 2017-2020 veel en vaak samen met Aukje Schaafsma en Karel Hermans. Beide performers kregen in deze periode maakruimte en ondersteuning bij Tryater en Station Noord. Zij realiseerden eigen projecten en vormden samen met Pratley het collectief *Skoft&Skiep*. Met de komst van Pratley als artistiek directeur gaat dit collectief op in Tryater.

Op meer manieren verbinden we ons aan makers, spelers en schrijvers die zich bewust verhouden tot de Friese, meertalige context:

☞ Via ondersteuning van wat wij in 2017-2020 onze 'Satellyten' noemden: talentvolle zelfstandige makerskernen in Fryslân, zoals Illustere Figuren, HOMSK, Akkers en Velden, Club NEL/Anna Raadsveld. Drie van hen hebben wij in 2020 ondersteund bij het maken van een voorstelling (zie ook overzicht producties en activiteiten 2020).

☞ Via onze interne opleiding voor negen jonge spelers van noordelijke theateropleidingen, die gedurende twee seizoenen bij Tryater gezamenlijk een intensief lestraject volgen en vervolgens meespelen in voorstellingen. Tryater werkt hiervoor samen met docenten van ArtEZ, HKU, AHK en Toneelacademie Maastricht. De huidige lichting heeft in 2020 o.m. toegewerkt naar een zangpresentatie en sluit de opleiding in 2021 af.

☞ Via Station Noord: een gezamenlijk talentontwikkelingsprogramma binnen onze stedelijke regio. Makers krijgen de ruimte om zich binnen langdurige trajecten te ontwikkelen en tot een autonome praktijk te komen. Binnen dit netwerk scouten, introduceren en begeleiden we nieuwe makers en producenten. In 2020 is Anna Raadsveld geselecteerd voor een maaktraject, met Tryater als hoofdpartner.

☞ Door de ontwikkeling van (nieuwe) Friese en/of meertalige toneelschrijvers te stimuleren, door schrijfpodochten te verstrekken en schrijvers te ondersteunen bij het maken van autonoom werk. Wessel de Vries is hier een voorbeeld van. In 2020 schreef hij het script voor de locatievoorstelling *Nacht*, die in april 2021 in première gaat.

☞ Door stagiair(e)s en/of trainees (circa 12 per jaar) te betrekken bij al onze afdelingen en doorstroming van talent mogelijk te maken (20% blijft verbonden als zzp'er of op vaste basis).

Educatie

Met onze meertalige jeugd- en jongerenvoorstellingen staan we midden in de leefwereld van kinderen en jongeren. Op een manier die verwart, troost of aanzet tot anders denken. We laten zien dat theater dichtbij én avontuurlijk is, of je nu 4 of 16 jaar oud bent. In 2020 is Karlijn Kistemaker aangesteld als artistiek leider voor jeugd- en jongerenvoorstellingen. De komende jaren zet zij het beleid uit en regisseert daarnaast een groot deel van de jeugdvoorstellingen. Ook Wieke ten Cate versterkt het team. Zij is in 2020 begonnen aan de regie van een serie jongerenvoorstellingen. Beide makers hebben een sterke eigen signatuur die goed bij onze visie past. Onze ambitie is om Tryater regionaal en landelijk te profileren als gezelschap voor kinderen en jongeren.

Theatereducatie prikkelt het creatieve vermogen van iedere leerling. We bieden ruimte voor onderzoek, experiment en eigenheid. We maken geen kant-en-klare productgerichte lessen, maar komen met uitdagende opdrachten waarbij de leerling zelf aan het denken of doen gezet wordt. Hieronder volgt een kort overzicht van onze educatie-activiteiten in 2020.

Primair Onderwijs

Breidzje reprise 4+

Breidzje kende twee speelperiodes. In de tweede periode hebben we in een aantal gevallen een theaterworkshop in de klas aangeboden, in plaats van de voorstelling, omdat de school dit niet aandurfde. De workshop werd gegeven door een acteur van Breidzje. Via dit alternatief werden de kinderen toch meegenomen in het verhaal en aan het denken gezet over groter worden. Deze theaterworkshop werd ontwikkeld door de afdeling educatie, in samenspraak met de acteurs.

Dit wie it waar wer 8+

De 8+ voorstelling Dit wie it waar wer liet kinderen op speelse wijze nadenken over klimaatverandering. Aan de hand van een grote barometer ontwikkelden we lessen, waarmee de kinderen na de voorstelling konden doorwerken aan de thematiek. Hoe hoog mag de temperatuur oplopen in jullie klas? En kun je zelf ook nieuwe weertypes bedenken? Wat zou een droogtebui kunnen zijn?

Wy Spylje: ontwikkeling fan de Tool

Wy Spylje is onze bijdrage aan Cultuureducatie met kwaliteit (KEK2). Het gaat om een programma voor deskundigheidsbevordering van leerkrachten in het basisonderwijs. Keunstwurk coördineert dit programma. In 2020 zijn we weinig op de scholen geweest - er was weinig vraag - maar hebben we des te meer tijd en energie gestoken in het ontwikkelen van een tool die leerkrachten kunnen gebruiken nadat ze de training hebben gevolgd. Zo kunnen we de kennis en creativiteit blijvend overdragen aan de leerkrachten. Zij kunnen er zelfstandig mee door.

Voortgezet Onderwijs

Jonges 14+

Voor het voortgezet onderwijs heeft de voorstelling Jonges een succesvolle tour gespeeld op de scholen. De voorstelling kon in ieder klaslokaal spelen en het stuk kwam daarmee letterlijk en figuurlijk dichtbij de jongeren. De afdeling educatie ontwikkelde bij deze voorstelling een nagesprek, dat altijd direct na de voorstelling plaatsvond. Het gesprek - waarin werd doorgepraat over de thematiek - werd geleid door een educatiemedewerker en ook de acteurs namen actief deel aan dit gesprek.

Samenwerking PJ Ynsicht

Het derde jaar van onze samenwerking met Piter Jelles Ynsicht is in 2020 gestart. In 2018 hebben we vanuit het Fonds voor Cultuurparticipatie een driejarige subsidie gekregen in het kader van de regeling Versterking cultuureducatie in het vmbo, vso en praktijkonderwijs 2018-2020. Ook deze samenwerking heeft te lijden onder de pandemie en een aantal activiteiten zetten we noodgedwongen online voort. In het najaar hebben we, toen het even kon, veel aan elkaar gehad in de ontwikkeling van de VO-voorstelling Jonges. We konden een try-out spelen op de school. Daarnaast focussen we steeds meer op de resultaten van de samenwerking en het vastleggen van wat we geleerd hebben. Ook dankzij de ondersteuning van Keunstwurk krijgt dit vorm.

Workshops aanbod

In 2020 hebben we minder losse workshops gegeven aan voortgezet onderwijs klassen. Het was te merken dat de scholen veel aan hun hoofd hadden ten gevolge van corona.

Try This jongerenparticipatie

De eerste editie van Try This startte nog live in het gebouw van Tryater, maar na een paar avonden is er verder gegaan met online repeteren. Normaalgesproken wordt er toegewerkt naar een korte voorstelling in de theaterzaal bij Tryater. Nu dit niet mogelijk was, heeft de theatermaker samen met de groep gekozen voor een theatrale wandeling door een lege school. Een bijzondere ervaring waarbij voelbaar werd hoe de pandemie de wereld van de jongeren raakt.

Met een andere Try this groep hebben we samengewerkt met het Fries Museum/ Verzetsmuseum. Er is door de groep online gewerkt. De groep koos meteen voor een product dat in alle omstandigheden gemaakt kon worden. Deze groep heeft een podcast gemaakt over 75 jaar vrijheid en de vraag wat vrijheid voor hen persoonlijk betekent. Het Fries museum/ Verzetsmuseum bood een schat aan informatie met verhalen uit WOII. De podcast is uitgekomen onder de vlag van Theater na de dam.

Samenwerking

Tryater werkt samen met kunstbemiddelende instanties in Noord-Nederland, schouwburgen, gemeenten in Friesland, de provincie Friesland, overkoepelende onderwijsinstellingen, scholen voor PO, VO, MBO en HBO/WO, kunstcentra, andere (jeugd-) theatergezelschappen en het landelijk netwerk dat met deze gezelschappen is opgezet.

Nagesprek Jonges

Internationaal

Meertaligheid is een mondiaal gegeven. Tryater voelt zich verwant met andere Europese theatergezelschappen in vergelijkbare rurale regio's met een minderheidstaal, zoals Wales en Bretagne.

We maken deel uit van het Europese IETM-netwerk en zijn daarnaast actief binnen het subnetwerk AREA (Arts in Rural European Areas). We delen ervaringen en inzichten met deze collega-gezelschappen, op artistiek-inhoudelijk, maar ook productioneel niveau. Met Wales hebben we de intentie om de jeugdvoorstelling Rûntsje Hûntsje in het Welsh te spelen. Daarnaast bereiden we een schrijverstraject en -festival voor met zeven Europese theaters en theatergezelschappen die in een minderheidstaal werken. Dergelijke samenwerkingsprojecten kennen een lange adem. Het schrijversproject zou onder voorbehoud van Europese subsidie eind 2021 kunnen starten. Een andere vraag die ons gezamenlijk bezighoudt is hoe we onze voorstellingen toegankelijk maken voor anderstaligen, zonder afbreuk te doen aan de kijkbeleving ('language, no problem'). Zo testen we de werking van een Googlebril, waarin boventiteling geprojecteerd wordt. Op die manier kan de toeschouwer de voorstelling en vertaling als geheel waarnemen, zonder met z'n ogen te hoeven 'zappen' van tekst naar beeld.

Overzicht van voorstellingen en projecten

Voorstellingen

Project	Kader	Speelbeurten	Bezoekersaantal
Breidzje*	Jeugd 4+ op scholen (reprise)	56	3.256
De Onverwoestbaren	Coproductie (Sattelyt) Club NEL	4	363
Dit wie it waar wer	Jeugd 8+ in theaters	12	1.066
Trije Sisters	Reizende voorstelling	6	224
It gelok fan Fryslân*	Reizende 'Corona-proof' locatievoorstelling (21 dagen)	145	1.272
Jonges	Jongeren 12+ in klaslokaal	56	1.292
Kamaloka*	Coproductie (Sattelyt) HOMSK	24	234
Ik... eh ik*	Coproductie Het Houten Huis Jeugd 8+ in theaters	18	884
Outsourcing, of de kunst van het uitbesteden*	Coproductie (Satellyt) Illustere Figuren	2	60
*) capaciteit aangepast op Covid-19 regelgeving		323	8.651

Voorstellingen Digitaal

Project	Kader	Speelbeurten	Bezoekersaantal
1000&1 Nacht**	Op digitaal platform aangepaste locatievoorstelling	20	2.558
Streaming Ik...eh ik	Streaming van voorstelling	2	85
**) Daadwerkelijk aantal 'kijkers' per verkochte 'kaart' onbekend.		22	2.643

Geannuleerde voorstellingen

Project	Kader	Speelbeurten	Bezoekersaantal
Trije Sisters***	Reizende voorstelling	17	0
Dit wie it waar wer***	Jeugd 8+ in theaters	2	0
1000&1 Nacht	Locatievoorstelling	34	0
Vader en Zoon	Reizende voorstelling	34	0
Breidzje***	Jeugd 4+ op scholen (reprise)	2	0
Jonges***	Jongeren 12+ in klaslokaal	2	0
***) project deels gespeeld, deels geannuleerd.		91	0

Overige projecten

Project	Kader	Publieks-momenten	Bezoekersaantal
Theater, hoe werkt dat?	Educatie Tryater (schoolgebonden)	13	250
TRY THIS	Educatie Tryater (schoolgebonden)	8	104
TRY THIS Corona	Educatie Tryater (schoolgebonden)	2	38
Workshop It Celok fan Fryslân	Educatie Tryater (schoolgebonden)	8	160
Workshop Piter			
Jelles Ynsicht	Educatie Tryater (schoolgebonden)	7	35
TRY THIS Corona	Educatie Tryater (niet-schoolgebonden)	13	104
Verhalenverbinding	Tryater Rûnom (verdiepingsprogramma)	18	265
Clifhangerje	Tryater Rûnom (verdiepingsprogramma)	3	125
Workshop Ik...eh ik	Diversen	8	212
Nagesprek Ik... eh ik	Diversen	1	55
Rondleiding			
Tryatergebouw	Diversen	2	32
		83	1.380

Toelichting op regionale spreiding bij productie en opvoering

Tryater speelt fijnmazig verspreid door heel Friesland: in theaters, op locatie, op scholen en - in mindere mate - in dorpshuizen. Het publiek in de dorpshuizen vergrijst sterk en de jongere generatie dorpsbewoners voelt zich niet aangetrokken tot dorpshuizen. We kiezen daarom steeds vaker voor een andere plek in het dorp, die kan fungeren als ontmoetingsplaats tussen verschillende generaties. Doel is om overal in Friesland aanwezig te zijn (zowel steden als dorpen). We maken theater dichtbij voor iedereen.

Omdat Tryater theater maakt in het Fries en er buiten Fryslân nagenoeg geen Fries wordt gesproken, wordt het merendeel van de voorstellingen alleen in Fryslân gespeeld. Op de bovenstaande stelregel worden van tijd tot tijd uitzonderingen gemaakt. De reizende voorstellingen worden vrijwel altijd ook in de stad Groningen gespeeld (in het Grand Theatre) en de voorstellingen voor het voortgezet onderwijs worden steeds vaker ook op scholen in de provincie Groningen gespeeld.

In 2020 werd alleen met het project Jonges en met de coproductie *Ik...eh ik* buiten de provincie Fryslân gespeeld. Het ging om 14 speelbeurten in Groningen, Rotterdam, Amsterdam, en Den Haag.

Deel II

Zakelijk

Exploitatieresultaat

Tryater sluit 2020 af met een positief resultaat van €449.624. Dit wordt verklaard door een combinatie van de onderstaande factoren:

Niet Covid-19 gerelateerd

Al voor dat er sprake was van Covid-19 nam Tryater de beslissing om de geplande en begrootte landelijke tournee van familievoorstelling Karlsson van het Dak terug te trekken omdat er onvoldoende voorstellingen waren verkocht. Omdat er nog geen bindende financiële afspraken waren gemaakt, leverde dit een grote besparing op.

Project *Vader en Zoon* werd in eerste instantie als Tryater-productie begroot. Begin 2020 werd echter duidelijk dat het een coproductie zou worden. Per saldo leverde dit een besparing op. Overigens werd dit project uitgesteld tot in 2021.

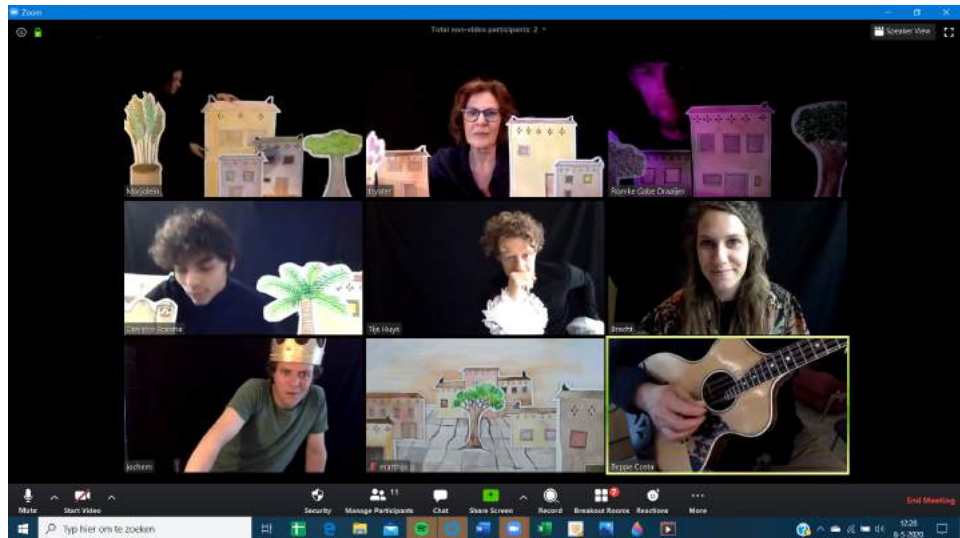
Andere besparingen werden gevormd door de natuurlijke uitstroom van vast personeel (één medewerker ging met pensioen, één medewerker vond een andere baan en het contract van een tijdelijke medewerker liep af). Omdat het niet noodzakelijk was deze mensen allemaal te vervangen is dat deels uitgesteld.

Covid-19 gerelateerd

Aan de inkomstenkant was er bij vrijwel alle geplande Tryater-projecten sprake van een terugloop in of het geheel wegvallen van publieksinkomsten. Ook indirecte inkomsten zoals uit horeca bij voorstellingen of uit de verhuur van het Tryater-gebouw vielen vrijwel geheel weg.

Naast gederfde inkomsten zijn er als gevolg van Covid-19 ook extra kosten gemaakt voor extra ingelaste projecten. Zo was bijvoorbeeld het project *It gelok fan Fryslân* een extra project dat niet was begroot. Dat geldt ook voor de verdiepingprojecten Verhalenverbinding en Clifhangerje (al waren daarbij de kosten beduidend minder groot). Bij de jeugdvoorstellingen was er sprake van extra kosten doordat er per speelbeurt minder kinderen bereikt werden waardoor er meer voorstellingen werden gespeeld en acteurs en technici langer doorwerkten.

De grote locatievoorstelling *1000&1 Nacht* (in Leeuwarden en op Oerol) moest noodgedwongen worden geannuleerd. Het project is omgevormd tot Tryater's eerste geheel digitale theatervoorstelling, hierdoor kon sterk bespaard worden. De timing van de Covid-19 uitbraak stond nog net toe dat alle grote materiele lasten (b.v. het huren van tent en tribune, het bouwen van een groot decor en huisvesten van een grote ploeg op Terschelling) gecancelled konden worden.

Screenshot 1000&1 nacht

Overheidssteun

In de beginfase van de Covid-19 uitbraak vroeg Tryater ondersteuning aan middels de TOCS- en NOW-regelingen. Beide werden verkregen maar het werd snel duidelijk dat de NOW-ondersteuning niet 'terecht' was. Tryater heeft het ontvangen bedrag teruggestort.

In het kader van de Regeling aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector Covid-19 (RAOCCC) ontving Tryater een bedrag van €359.900. Omdat Tryater haar gebouw in eigendom heeft, zijn regelingen die een korting op de huurkosten inhielden op Tryater niet van toepassing.

Trickle Down: doorbetaling

Tryater heeft in 2020 (en 2021) al het freelancepersoneel (in loondienst of als opdrachtnemers) volledig doorbetaald wanneer geplande projecten als gevolg van de overheidsmaatregelen in het kader van de Covid-19 uitbraak niet, niet geheel of alleen op een aangepaste manier uitgevoerd konden worden.

Trickle Down: extra projecten

Zoals hierboven beschreven werden in 2020 verschillende extra projecten ingelast. Er werd hierbij bewust gekozen voor projecten waarbij veel theatermakers betrokken waren. De extra projecten beperken zich niet tot 2020. Verschillende extra projecten kunnen pas in 2021 uitgevoerd worden.

Financiële positie

Het eigen vermogen bedraagt eind 2020 €841.726

Dit eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve van €401.613

- Een bestemmingsreserve Covid-19 à €164.587
- Een bestemmingsreserve Inkomstenrisico 2021, 2022 en 2023 à €262.700
- En een bestemmingsreserve Tryater-gebouw à €11.826

De in de voorgaande jaren opgenomen bestemmingsreserve Nieuw Beleid was bedoeld voor het invoeren van nieuw beleid in de aanloop naar de nieuwe vierjarige periode. Die aanloop is nu volbracht en deze bestemmingsreserve is naar €0,- gebracht.

De bestemmingsreserve Covid-19 vloeit voort uit de verplichtingen van de RAOCCC en betreft o.a. het deel van de in 2020 van het ministerie van OCW ontvangen RAOCCC-noodsteun dat in 2020 nog niet is uitgegeven (à €80.587).

Om eraan bij te dragen dat freelance werkenden in de sector ondanks de Covid-19 beperkingen aan het werk blijven – een wens die de Minister van OCW bij de publicatie van de (RAOCCC) uitsprak – initieerde Tryater in 2020 verschillende **'extra projecten'**. Omdat de hoeveelheid 'extra projecten' die wij op korte termijn kunnen opstarten beperkt is, konden verschillende van deze projecten pas in 2021 uitgevoerd worden. Om de kosten hiervan te dekken is de aan de bestemmingsreserve Covid-19 (naast het in 2020 niet-uitgegeven bedrag) een aanvullend bedrag van €85.000 toegevoegd.

Op dit moment – terwijl de Covid-19 pandemie nog gaande is – is het moeilijk in te schatten wat op de middellange en lange termijn de gevolgen van de Covid-uitbraak zullen zijn. Dit is o.a. afhankelijk van de verdere duur van de epidemie, de zwaarte van de bijbehorende maatregelen, de mate waarin mensen na de epidemie weer met een gerust hart naar theater zullen gaan en de impact die de epidemie zal hebben op de economie als geheel.

Tryater verwacht dat als gevolg van Covid-19, **bezoekersaantallen in 2021, 2022 en 2023** achter zullen blijven bij de verwachtingen van voor de pandemie. Wanneer dit het geval blijkt, zal dit onvermijdelijk een sterke en negatieve invloed hebben op de publieksinkomsten in die jaren. Om daarop te anticiperen wordt de bestemmingsreserve Inkomstenrisico 2021, 2022 en 2023 opgenomen.

Tryater verwacht in 2021 niet in dezelfde mate als in 2020 kosten te kunnen besparen. Er is in 2021 geen project dat (zoals de Landelijke tournee van Karlsson van het Dak in 2020) zonder 'schade' gecancelled kan worden. Ook zijn besparingen, zoals die in 2020 voortkwamen uit het natuurlijk verloop in het personeelsbestand, in 2021 niet te verwachten.

De afgelopen jaren hield Tryater een voorziening Groot Onderhoud aan. Vanaf nu 2020 kiest Tryater ervoor om in plaats daarvan de **bestemmingsreserve Tryater-gebouw** op te nemen. Omdat er geen wijzigingen zijn wat betreft het geplande onderhoud blijft het bedrag eerst gelijk. Wanneer de Covid-19 crisis geluwd is zal Tryater een nieuw meerjarig onderhoudsplan laten opstellen. Mogelijk zal deze bestemmingsreserve naar aanleiding daarvan in de komende jaren verhoogd moeten worden.

Tryatergebouw (foto Annerie Huls)

Fair Practice Code

(Toelichting op goed werkgeverschap voor artiesten en kunstenaars)

Goed werkgeverschap is een onderwerp dat bij Tryater al jaren de aandacht heeft en waar jaarlijksw over wordt gerapporteerd. De belangrijkste uitgangspunten van het beleid zijn:

Tryater werkt met de cao Toneel en Dans. Deze komt tot stand in een samenspel tussen de Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (NAPK) en de Kunstenbond. In dat proces wordt Tryater (en de andere NAPK-leden) formeel en informeel geraadpleegd.

Binnen de wettelijke kaders bepaalt de betreffende medewerker zelf of hij/zij in loondienst zal werken of als opdrachtnemer.

Om bij Tryater een gelijk speelveld tussen opdrachtnemers en werknemers te creëren worden bij het vaststellen van de hoogte van het honorarium van een opdrachtnemer de bruto-bruto loonkosten van een vergelijkbare werknemer in loondienst als uitgangspunt genomen (inclusief alle op de loondienst van toepassing zijnde werkgeverslasten, premies e.d.). Het is daardoor voor Tryater niet 'goedkoper' om met opdrachtnemers te werken. De 'omrekenfactor' die uit het bovenstaande komt is hoger dan de in de cao genoemde factor (tussen de 1,55 en 1,65 bij Tryater, 1,4 in de cao).

Wanneer de hierboven beschreven gelijkstelling niet mogelijk is (bijvoorbeeld omdat een schrijf- of ontwerporder niet objectief in een hoeveelheid uren is uit te drukken) wordt er waar mogelijk gebruik gemaakt van bestaande honorariumrichtlijnen of worden interne honorariumrichtlijnen gebruikt.

Bij de beroepsgroepen waarvoor dat relevant is maakt een afspraak over auteursrechten altijd deel uit van de opdrachtovereenkomst.

Tryater investeert in haar werknemers en opdrachtnemers door mogelijkheden voor scholing en ruimte voor ontwikkeling te bieden.

Tryater voert een arbobeleid dat erop gericht is om een inspirerende, goede en veilige werkomgeving te bieden. Ook hierbij worden verschillen in mogelijkheden voor werknemers of opdrachtnemers (stagiairs en vrijwilligers) vermeden.

Werknemers van Tryater houden een urenadministratie bij. Wanneer er overuren gemaakt worden, worden deze gecompenseerd met vrije uren in een periode dat het minder druk is. Wanneer dat (in uitzonderlijke gevallen) niet gaat worden overuren uitbetaald.

Tryater ziet erop toe dat onderaannemers en/of coproductanten de Fair Practice Code toepassen. Waar dat niet het geval is gaat Tryater met de betreffende organisatie in gesprek. Daarbij kan voorkomen dat startende theatermakers bij het maken van een eigen productie (geheel of gedeeltelijk) afstand doen van een eerlijke beloning voor zichzelf om het geld dat zij daarmee 'besparen' in te zetten om de productie mogelijk te maken (waar deze anders niet tot stand zou kunnen komen). Tryater raadt dit af, maar ziet het niet op voorhand als reden om de samenwerking af te wijzen.

Juni 2020 heeft minister van Engelshoven een steunpakket geregeld voor de cultuursector om het acuut wegvallen van de publieksinkomsten door de lockdown te compenseren. Bij de aankondiging van het steunpakket heeft de minister aangegeven dat ze verwacht dat de steunmiddelen waar mogelijk ingezet worden om opdrachtnemers (zzp'ers) te compenseren voor geannuleerde opdrachten en om nieuwe opdrachten te geven aan makers en uitvoerenden, zodat de sector draaiende blijft. Tryater heeft mede in dat kader **al haar freelancemedewerkers** (in loondienst en als opdrachtnemer) in 2020 **volledig betaald**. Ook wanneer projecten als gevolg van de overheidsmaatregelen in het kader van de Covid-19 uitbraak niet, niet geheel of alleen op een aangepaste manier uitgevoerd konden worden.

Nieuw en divers samengesteld publiek

In 2020 stelden de beperkingen rondom Covid-19 ons doorlopend voor de vraag op welke manier we het beste verbinding konden maken met bestaand en nieuw publiek. In het voorjaar lag de focus op online marketing, in het najaar behoorden (beperkte) offline acties ook nog tot de mogelijkheden.

Veel publiek bleek bereid het reeds gekochte kaartje voor de (live) voorstelling **1000&1 Nacht** (er waren 750 verkocht in de voorverkoop) om te zetten naar een toegangsbewijs voor een onlinevoorstelling (160 personen zag af van het bijwonen van de livestream, 33 kopers doneerden het entreegeld).

Uiteindelijk werden er bijna 9.000 streams bereikt, mogelijk goed voor het dubbele aantal kijkers. Van dit aantal maakte 32% een nieuw account aan. Het grootste deel van de kijkers was afkomstig uit landelijk gebied (39%). 29% was afkomstig uit stedelijk gebied. 10% kwam van buiten Fryslân. Van 60% van de kijkers kennen we de leeftijd: 40% is boven de 55 jaar.

Om in contact te kunnen blijven met zoveel mogelijk publieksgroepen in Friesland, is **It gelok fan Fryslân** in de zomermaanden ontwikkeld. Na een campagne is vanuit de hele provincie door mensen (online en offline) antwoord gegeven op de vraag waar zij gelukkig van worden. De kaartverkoop kwam laat op gang, maar uiteindelijk raakte de theatrale wandeling nagenoeg uitverkocht. Van 56% van de bezoekers kennen we de leeftijd. Daarvan is 36% ouder dan 55 jaar. Maar liefst 54% stond nog niet in ons systeem en maakte voor **It gelok fan Fryslân** een account aan. De meeste bezoekers kwamen van het platteland: 38%. Dit percentage kan hoger liggen, omdat we van zo'n 40% van de bezoekers geen gegevens hebben over woonplaats.

Ons CRM-systeem helpt om te segmenteren. Het publiek kan sinds kort toegangskarten kopen zonder een account aan te maken. Hoewel deze beslissing de toegankelijkheid voor de kaartverkoop vergroot, verkrijgt Tryater minder data.

Tryater heeft zich aangesloten bij Podiumkids (een collectief van de Nederlandse jeugdgezelschappen). Eind 2020 is **Podiumkids** Thuis opgericht, een streamingsdienst voor jeugdtheater. Tryater heeft besloten om geen online theaterregistraties te laten zien, maar voor Podiumkids Thuis exclusief materiaal te ontwikkelen dat goed aansluit op het streamingsmedium.

De herijking van de marketing – de huisstijl en de marketingkeuzes voor de branding – zijn in 2020 afgerond. Belangrijke resultaat van deze uitkomst is de bouw van een nieuwe website, die in de eerste maanden van het volgende jaar (2021) wordt opgeleverd.

Ondanks de beperkte mogelijkheden is er ook in 2020 contextprogrammering gemaakt en zette Tryater opnieuw stappen in de richting van publiekswerk. De Rayonhoofden, poortwachters in de provincie, speelden een belangrijke rol in het maken van verbinding met (nieuw) publiek. Er is een Coronaproof programma samengesteld; persoonlijk en dichtbij. De Verhalenverbinding en Cliffhangersen trokken zijn respectievelijk 265 en 125 mensen. Per 2021 creëren we ruimte voor een medewerker publiekswerk, loyaliteit en sponsoring, die de Rayonhoofden aanstuurt.

Code Diversiteit en Inclusie

Tryater zet zich ervoor in dat de diversiteit van de omgeving waarin Tryater functioneert (in eerste instantie Fryslân en vervolgens Noord-Nederland) zijn weerslag krijgt in het werk van Tryater en in de organisatie zelf. Waar je voorouders vandaan kwamen en/of in welke taal je bent opgevoed speelt hierbij een rol maar ook: gender, beperking, seksuele oriëntatie, religie, sociaaleconomische status, opleidingsniveau en leeftijd.

Tryater maakt theater voor een culturele minderheid in Nederland: mensen die Fries spreken. Het hele doen en laten van Tryater is daarop gericht en dit is en blijft de belangrijkste bijdrage die Tryater doet aan de diversiteit van het 'culturele landschap' van Nederland. Het Friese taalgebied is echter verre van homogeen en het staat niet op zichzelf. Om Tryater tot een meer diverse en meer inclusieve organisatie te maken zijn blijvende aandacht en inspanning nodig.

Inmiddels zijn de ambities en voornemens van Tryater op dit onderwerp geïntegreerd in het beleidsplan en in het werk van Tryater. De werkgroep D&I en een werkgroep toegankelijkheid hebben ondanks Covid-19 beide niet stil hebben gezeten. Het belangrijkste dat tot stand is gekomen, is dat we ons met een grote groep medewerkers in een sollicitatieproces hebben laten begeleiden door Najat Saidi van Diversity Recruitment. Dat leverde veel nieuwe en waardevolle inzichten op die we in de komende sollicitatieprocessen opnieuw toe zullen passen.

Wanneer we weer fysiek bij elkaar kunnen komen komt er voor de Tryater-medewerkers een vervolg op de bias-training die we eerder volgden en zullen we twee avonden organiseren met vraaggesprekken en discussie met experts en ervaringsdeskundigen op dit gebied uit Fryslân en uit de rest van Nederland.

Deel III

Bestuur, Raad van toezicht en Governance

Bestuur (directie)

Het bestuur van Tryater bestond in 2020 uit directeuren:

- Ira Judkovskaja van 1-11-2007 tot 29-9-2014 artistiek directeur en van 29-9-2014 tot 31-6-2020 artistiek directeur-bestuurder;
- Tatiana Pratley sinds 1-7-2020 artistiek directeur -bestuurder;
- Valentijn Fit sinds 1-1-2016 zakelijk directeur-bestuurder.

De directeuren van Tryater worden, net als alle andere Tryater-medewerkers, conform de cao Toneel en Dans beloond. Wat betreft de Wet Normering Topinkomens (WNT) kan dan ook gemeld worden dat de bezoldigingen ruim binnen de norm blijven. De WNT-specificatie is te vinden in de jaarrekening.

Raad van Toezicht

Op 1 januari 2020 bestond de Raad van Toezicht uit:

- Naam (rol, datum aantreden, datum aftreden)
- Fred Veenstra (voorzitter, 13-3-2017, 13-3-2021),
- Relinde Vos (secretaris, 29-9-2014, 29-9-2022),
- Klaas van den Berg (lid, 29-9-2014, 29-9-2022),
- Rachel Feuchtwang (lid, 29-9-2014, 29-9-2022) en
- Klaas Lourens (lid, 23-9-2009, 23-9-2021).

Van de Raad van Toezicht ontvangen enkele leden een maandelijks vrijwilligersvergoeding à €125,- (andere leden zagen hiervan af).

De Raad van Toezicht kwam in 2020 vier keer bijeen: 16 maart (fysiek), 6 mei (digitaal), 25 mei (digitaal), 14 september (fysiek) en 23 november (digitaal).

In november 2019 heeft de Raad van Toezicht in overeenstemming met principe 8 van de Governance Code Cultuur, haar eigen functioneren geëvalueerd. Voorafgaand aan de eerstvolgende fysieke Raad van Toezicht-vergadering zal een volgende zelfevaluatie uitgevoerd worden.

1 Herkiesbaar voor een periode van vier jaren.
2 Niet herkiesbaar.

Governance Code Cultuur

De komst van een nieuwe directeur en de ophanden zijnde start van een nieuwe beleidsperiode gaven aanleiding om de werkwijze m.b.t. de Governance Code Cultuur te evalueren. In 2020 zijn daarom de onderstaande stappen gezet:

Statuten, reglement Raad van Toezicht (RvT) en bestuursreglement worden (o.a. aan de hand van vergelijkbare documenten van vergelijkbare organisaties) geëvalueerd en deels opnieuw verwoord (dit proces is nog niet afgerond).

Het arbobeleid van Tryater (waaronder het beleid met betrekking tot risico-inventarisatie en evaluatie) is geëvalueerd en grotendeels opnieuw verwoord.

De procedure voor het melden van ongewenst gedrag (zoals discriminatie, pesten, seksuele intimidatie of geweld) en (vermoedens van) misstanden en/of onregelmatigheden bij de onafhankelijke vertrouwenspersoon is herzien.

Over het aanpassen van bovenstaande procedure is verschillende malen met de Tryater-medewerkers gecommuniceerd en de aangepaste procedure is nu goed vindbaar (o.a. in het huishoudelijk reglement en het Arbobeleidsplan).

Bij het vervullen van een volgende vacature in de RvT krijgt de diversiteit van de RvT specifieke aandacht.

TRYATER